

بررسی و تحلیل حس مکان در مساجد ایرانی و رابطه آن با انسان از منظر روانشناسی محیطی نمونه موردی مسجد امام اصفهان

لیدا حسین زاده^۱ - زینب رئیسی^۲ - کریمی فرد^۳

دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب^۲

دکتری آمایش فضا و شهرسازی و عضو هیأت علمی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب^۳

چکیده:

مسجد از زمان اسلام، مهم ترین عنصر شهری، معماری و مرکز تبلور عالی ترین اشکال خلاقیت، ذوق و سلیقه معماران مسلمان بوده است. معماری اسلامی- ایرانی الهام گرفته از نماد و نشانه های مقدس و بیان کننده عظمت و شکوه جمال ازلی است که فضای معماری را جدای از ارزش های دینی نمی داند و از اهمیت بسیار زیادی در بحث طراحی شهری، معماری و روانشناسی محیطی برخوردار است. نشانه های کالبدی مهم ترین عامل ایجاد و تقویت حس مکان می باشند. با شناخت کامل نمادها و نشانه های کالبدی و عناصر معماری اسلامی - ایرانی و تلفیق این دو معماری با هم که دارای ارزش های سنتی، فرهنگی، معنوی، اجتماعی و شرایط جوی مکان که جدایی از گذشته مردم ایران ندارد و در صورت حضور در این فضاها حس آرامش و تعلق به فضا را به افراد القاء می بخشد، بررسی روابط بین ویژگی های کالبدی، روابط اجتماعی، معانی و مطالعه حس مکان را انجام پذیر می نماید. هدف از این پژوهش بررسی عناصر کالبدی مساجد و میزان ایجاد حس معنوی و نیز ارزیابی عوامل موثر بر حس مکان در روانشناسی محیطی است. این پژوهش با روش تحقیق، تاریخی- توصیفی انجام گرفته است. در این پژوهش مسجد امام اصفهان انتخاب گردیده، عناصر و نشانه های کالبدی مورد توصیف و تجزیه تحلیل قرار گرفته است. نتایج حاصله در چارچوب مفاهیم حس مکان در مساجد ایرانی و رابطه آن با انسان به عنوان مفاهیم کلیدی رفتارهای فضایی مورد تحلیل قرار گرفته و راهکارهایی ارائه گردیده است.

کلمات کلیدی: مساجد ایرانی، حس مکان، انسان، روانشناسی محیطی، مسجد امام اصفهان